

บทที่ 4

ทัศนะของผู้แต่งที่มีต่อสถานภาพและบทบาทของแม่

ทัศนะของผู้แต่งส่วนใหญ่เกิดขึ้นจากประสบการณ์ในชีวิตของผู้แต่งเอง และประสบการณ์เหล่านั้น “เป็นสิ่งคุมการสร้างและดำเนินเรื่องตลอดจนการจัดวางและกำหนดนิสัยใจคอของตัวละคร” (วิทย์ ศิวะศรียานนท์, 2531 : 115) อย่างไรก็ตามทัศนะหรือปรัชญาของผู้แต่งมิใช่เป็นสิ่งที่แลเห็นได้ง่ายนัก ทั้งนี้เพราะผู้แต่งมักจะไม่นำออกกล่าวเอาไว้โดยตรงไปตรงมา หากจะแฝงทัศนะของตนเอาไว้ในองค์ประกอบต่างๆของเรื่อง เช่นคำพูดของตัวละคร คำบรรยายแสดงความคิด หรือการแฝงไว้ในเหตุการณ์ต่างๆ (ม.ล. บุญเหลือ เทพยสุวรรณ, 2529 : 146) เช่นเดียวกับนวนิยายทั้ง 3 เรื่องของสุวรรณี สุคนธา เมื่อได้ศึกษาวิเคราะห์แล้วเห็นได้ว่าเป็นผลงานที่เกิดขึ้นจากประสบการณ์ชีวิตของผู้แต่งเองและประสบการณ์อันเป็นปัญหาของสังคมร่วมสมัย โดยแฝงทัศนะของผู้แต่งเอาไว้ให้ผู้อ่านได้ขบคิด

สุวรรณี สุคนธา ได้แสดงทัศนะเชื่อมโยงกับสภาพสังคมและทัศนะต่อประสบการณ์ชีวิตในนวนิยายทั้ง 3 เรื่องจำแนกได้ 3 ประเด็นดังนี้

ทัศนะของผู้แต่งเกี่ยวกับสถานภาพและบทบาทของแม่ที่มีต่อลูก

ทัศนะของผู้แต่งที่มีต่อสถานภาพและบทบาทของแม่ในฐานะภรรยา

ทัศนะของผู้แต่งเกี่ยวกับสถานภาพและบทบาทของแม่ในบริบททางสังคม

ทัศนะของผู้แต่งที่มีต่อสถานภาพและบทบาทของแม่

1. ทัศนะของผู้แต่งเกี่ยวกับสถานภาพและบทบาทของแม่ที่มีต่อลูก

ทัศนะของผู้แต่งเกี่ยวกับสถานภาพและบทบาทของแม่ที่มีต่อลูกในนวนิยายเรื่อง **ดอกไม้ในป่าแดด** เป็นทัศนะที่ผู้แต่งแสดงให้เห็นว่า แม่ของเขียดเป็นแม่ที่บกพร่องในการทำหน้าที่ตามบทบาทของแม่ที่มีหน้าที่ต้องคอยเลี้ยงดูอบรมให้ความรักความเอาใจใส่ และการปลูกฝังจิตสำนึกที่ดีให้แก่ลูก แม่ของเขียดเป็นบุคคลที่เขียดไม่อาจยึดเป็นที่พึ่งพาทางใจได้ เพราะแม่ของเขียดเป็นคนอ่อนแอ ช่วยเหลือตัวเองไม่ได้ ต้องพึ่งพาพ่อของเขียดในทุกกรณี ภาพที่แม่ของเขียดถูกพ่อของเขียดทุบตี และไม่สามารถป้องกันตัวเองได้ สร้างความสะเทือนใจให้แก่เขียดเป็นอย่างยิ่ง

ฉันยังจำภาพแม่ที่คลานไปรอบๆห้อง หลบเท้าของพ่อที่กระหน้าลงไปอย่างไม่
ปราณี แม่ถูกกระทบกระเทือนเช่นนี้จนเจ็บบ่นๆ ตรงกลางหว่างคิ้ว เมื่อฉันเอาหัว
ไปชนแรงๆ จะด้วยบังเอิญหรืออะไรก็ตาม แม่มักจะนวดหน้าด้วยความเจ็บปวด

(16)

เขียดไม่ได้รับการดูแลเอาใจใส่จากพ่อแม่ตั้งแต่เด็ก เพราะพ่อกับแม่ของเขียดอยู่ด้วยกัน
อย่างไม่ลงรอยกันมีการทะเลาะขัดแย้งกันอยู่เสมอ เมื่อแม่ของเขียดทะเลาะกับพ่อของเขียด แม่ของ
เขียดก็พะวงอยู่กับเรื่องของตนเองจนลืมสนใจดูแลความรู้สึกของเขียด ความสะเทือนใจที่เขียดได้
รับอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้เขียดเป็นคนหัวรั้น ก้าวร้าวในขณะเดียวกันก็รู้สึกหวาดกลัวที่พึ่ง

ฉันเคยคิดจะหนีพ่อแม่ไปอยู่กับป้า ความคิดเหล่านี้
นี้เกิดขึ้นบ่อยครั้ง หลังจากนี้

ฉันร้องไห้เพราะพ่อแม่ทะเลาะกัน.... ฉันถูกส่งไปโรงเรียนหลังจากที่ได้หัด
ช่วยตัวเอง เช่นว่าเข้าห้องน้ำได้คนเดียว กินข้าวโดยไม่มีใครป้อน แต่งตัวเอง
ได้ ฯลฯ

เหล่านี้ไม่มีใครหัด และบางครั้งถึงแม่จะสนใจบ้างแต่เวลาร้องไห้แม่จะ
ทอดทิ้ง ลืมทุกสิ่งทุกอย่างในโลก เหลือแต่ตัวเองและอารมณ์ที่พุ่งพล่าน (9)

เมื่อพ่อแม่พบกันทั้งสองเหมือนพยัคฆ์ร้ายที่ต่างเข้าลับเขี้ยวเล็บต่อสู้กัน อย่าง
ไม่เห็นแก่ชีวิต เพื่อชัยชนะอย่างเดียวเท่านั้น ฉันร้องไห้อยู่มุมหนึ่งแต่ไม่มีผู้ใด
สนใจฉันเลย (100)

เมื่อพ่อของเขียดย้ายไปทำงานที่ภาคอีสาน แม่ของเขียดก็หมดที่พึ่งจึงหาทางออกด้วย
การนำสร้อยที่ขายของเขียดให้ไว้ไปจำหน่ายเพื่อนำเงินที่ได้เป็นค่าเดินทางไปหาพ่อของเขียดที่ภาค
อีสาน โดยคาดหวังว่าพ่อของเขียดจะเลี้ยงดูตนเองและลูกเหมือนเมื่ออยู่ที่กรุงเทพฯ แต่กลับพบว่า
พ่อของเขียดมีภรรยาใหม่ แม่ของเขียดผิดหวังและคิดว่าตนเองไม่อาจมีชีวิตอยู่ได้เพราะขาดสามี
เป็นที่พึ่งพิง จึงตัดสินใจฆ่าตัวตายทิ้งให้เขียดอยู่เพียงลำพัง

ฉันไม่ได้ร้องไห้เลย ได้แต่ดูเขาปลดผ้าออกจากคอแม่ หน้าของแม่เขียดคล้ำ
และมีสิ่งอื่นๆที่ไม่น่าดูเลย บอกว่าแม่ได้จากฉันไป อย่างที่ไม่มีวันจะกลับมาได้

พบเห็นกันอีก (103)

คิดถึงอ้อมแขนอันอบอุ่นที่ฉัน ได้คุ้นเคย คิด ไม่ออกเลยว่าฉันจะมีชีวิตอยู่ต่อไป ได้อย่างไรเมื่อ ไม่มีแม่.... แต่ฉันกลับรู้สึกที่โลกนี้มีแต่ความว้าเหว เหมือนกับฉัน อยู่คนเดียวในโลกฉันรู้สึกทำนองนี้บ่อยๆ ท่ามกลางผู้คนที่กำลังร่าเริงรื่นรมย์ ฉันกลับเหงาและเศร้าสร้อยอย่างไม่น่าเชื่อ (118-119)

พฤติกรรมอันเป็นบทบาทของแม่ของเช็คที่อ่อนแอและละเอียดไม่ได้ดูแลใส่ใจลูกเท่าที่ควร ทั้งยังใช้วิธีแก้ปัญหาคบครวอย่างไร้สติ ด้วยการฆ่าตัวตาย โดยไม่นำพาว่าลูกจะอยู่อย่างไร เป็นทักษะที่ผู้แต่งต้องการแสดงให้เห็นว่าแม่ที่มีบทบาทหรือพฤติกรรมเช่นนี้ เป็นแม่ที่ไม่มีความรับผิดชอบ

ผู้เป็นแม่จึงควรตระหนักในบทบาทหน้าที่ของคนที่จะต้องให้ความรักความห่วงใยต่อลูก และต้องมีความเข้มแข็งอดทนเพื่อลูก หากแม่ไม่ได้แสดงบทบาทที่ควรจะเป็นย่อมส่งผลกระทบต่อลูก ออกไปแสวงหาสิ่งทดแทนอื่นๆมาเติมเต็มในสิ่งที่คนรู้สึกว่าขาดหายไป เช่นที่เช็คไปรวมกลุ่มกับเพื่อนๆเสพยาเสพติด

ในเรื่องทะเลาะถิ๋ม สุวรรณิ ได้แสดงทักษะเกี่ยวกับบทบาทของแม่ที่มีต่อลูกไว้อย่างน่าสนใจดังนี้

ผู้แต่งได้แสดงให้เห็นว่าความสัมพันธ์ที่ดี ระหว่างบุคคลภายในครอบครัว มีความสำคัญต่อความสงบสุขภายในบ้าน ไม่ว่าจะเป็นสามี ภรรยา หรือบุตร โดยเฉพาะ พ่อ แม่ ผู้ปกครองควรตระหนักในบทบาทหน้าที่ของตน หน้าที่ที่ต้องให้ความรัก ความอบอุ่น และเป็นທີ່ปรึกษาให้แก่อลูกได้ทุกเมื่อ

ในส่วนของบทบาทของแม่ที่มีต่อลูกนั้น คุณหญิงศรีคาราเป็นคนที่ทะเลาะทะเลาะ และยึดติดกับเกียรติยศ ชื่อเสียง และความร่ำรวย เป็นเหตุให้เธอมองข้ามคุณค่าและความสำคัญของครอบครัว เธอตั้งหน้าตั้งตาแสวงหาทรัพย์สินเงินทอง และเกียรติยศชื่อเสียง เพราะเข้าใจว่าเงินทองที่เธอหามาได้จะให้ความสะดวกสบายแก่ลูก แต่ความพรั่งพร้อมทางวัตถุไม่อาจนำมาทดแทนความรัก ความอบอุ่นและความเข้าใจจากพ่อแม่ที่มีต่อลูกได้ คุณหญิงศรีคารายังพยายามปลุกฝังค่านิยมที่ไม่ถูกต้องให้แก่ลูกให้ลูกเห็นว่าเงินทองคือสิ่งสำคัญที่ควรแสวงหาเพื่อให้สังคมยอมรับ

“แม่จะไม่ยอมจนเป็นอันขาดในชาตินี้” ท่านบอกกับวิพารอย่างภาคภูมิใจ “ลูกก็เหมือนกัน ลูกจะจนไม่ได้ ยิ่งจนก็จะจนมากเข้า จำไว้ก็แล้วกัน ถ้าเรารวยเราก็จะ

มีทางที่จะได้มาก ได้เปรียบที่สุด สมัยนี้นะลูกคนเรานับถือคนมีเงิน ไม่ใช่คนที่เขาเรียกว่าผู้คืออย่างแต่ก่อน สมัยนี้ใครมีเงินก็เป็นผู้ดีได้ทั้งนั้น” (59)

ผู้แต่งได้แฝงทัศนะในเชิงเสียดสีพฤติกรรมหรือบทบาทที่รักความมีหน้ามีตาในสังคม และพยายามรักษาสถานภาพทางสังคมในระดับสูงของคุณหญิงศรีคาราที่นิยมไปท่องเที่ยวต่างประเทศเอาไว้โดยแสดงทัศนะว่าเป็นเรื่องที่ไม่สมควร

ครั้งญี่ปุ่นจัดงานเอ็กซ์โป ที่โอซากา คุณแม่ก็ต้องไปให้ได้ ขอให้ได้ยื่นถ่ายรูปที่หน้าศาลาไทยพอไว้วคเพื่อนฝูงก็ยินดี คราวนั้นวิหารจะได้ไปด้วย แต่กว่าจะได้ไปวิหารก็ต้องอ่อนนวจนแทบจะล้มประคองตาย คุณแม่อยากจะเลยไปงานเอ็กซ์โป ทางสแกนดิเนเวียโน่นด้วยซ้ำ แต่เกรงข่าวสังคมจะลงให้อื้อฉาว คุณแม่อยากดังเหมือนกัน แต่ไม่ใช่ด้วยวิธีที่เสื่อมเสียชื่อเสียง...น่าขันคุณแม่ เกิดมาจะมีเวลาเป็นของตัวเองในตอนไหนก็ไม่รู้ (26)

คุณหญิงศรีคาราทุ่มเวลาให้กับงานสังคมจนละเลยบทบาทของแม่ ทำให้ลูกไม่มีที่พึ่งทางใจ จึงหาทางออกโดยการไปมั่วสุมกับกลุ่มเพื่อนที่เสพยาเสพติดจนคิดยาเสพติด และเข้ากลุ่มกับเพื่อนฉกชิงทรัพย์สินเพื่อหาเงินมาซื้อยาเสพติด พฤติกรรมในทางลบของลูกอันมีสาเหตุมาจากการขาดความรักความอบอุ่นในครอบครัวนี้แสดงให้เห็นทัศนะของผู้แต่งว่า การมุ่งยกระดับฐานะทางสังคมของแม่ จนลืมคิดถึงคุณค่าที่แท้จริงของชีวิตโดยละเลยบทบาทสำคัญที่แม่จะต้องปฏิบัติต่อลูก เป็นการทำลายความสุขของลูกอย่างรู้เท่าไม่ถึงการณ์ เพราะคุณหญิงศรีคาราเข้าใจว่าตนได้ให้ความสุข และเอาใจใส่ลูกด้วยการให้เงินใช้จ่ายก็เพียงพอแล้ว แต่ในความเป็นจริงวิหารไม่ต้องการความสุขสบายที่ได้มาด้วยอำนาจเงิน แต่วิหารต้องการความอบอุ่นจากแม่

พฤติกรรมของคุณหญิงศรีคาราที่ยึดติดกับ เกียรติยศ ชื่อเสียง และความมั่งมี ดังกล่าว แฝงทัศนะของผู้แต่งว่า ปัจเจกภายนอกคือค่านิยมที่ไม่ถูกต้องของสังคมมีส่วนทำให้ผู้เป็นแม่ละเลยหน้าที่และบทบาทของตน

ปัจเจกภายนอกทำให้แม่ละเลยบทบาทและหน้าที่ของตนที่เห็นได้ชัดเจนที่สุดในทัศนะของผู้แต่งในนวนิยายเรื่อง ทะเลาะอิม ก็คือ ค่านิยมที่ยึดติดกับวัตถุทำให้ต้องขวนขวายดิ้นรนเพื่อให้ได้มาซึ่งทรัพย์สินเงินทอง เกียรติยศ และชื่อเสียง ดังเช่นบทบาทของคุณหญิงศรีคาราซึ่งมีฐานะถึงขั้นเศรษฐี แต่ก็ยังไม่รู้จักพอ ยังต้องการทรัพย์สิน เงินทองอย่างไม่มีที่สิ้นสุดโดยไม่คำนึงว่าจะได้มาด้วยวิธีใดก็ตาม

“เงินของแม่ไม่ใช่เงินร้อน ได้มาทุกบาททุกสตางค์เป็นเงินบริสุทธิ์” แต่ก็ไม่บริสุทธิ์คืนกรอกวิหารู้

คุณหญิงรีดเอามาจากคนจนทั้งนั้น คนเก็บผลประโยชน์หน้าเลือด ยิ่งกว่าอิตา ยิวที่ชื่อไซล็อก คุณหญิงมีห้องแถวให้เช่า พอเก่าโกโรโกโสก็เอาไฟเผาเสีย สร้าง ขึ้นใหม่เก็บเงินกินเปล่า เอาเงินมาบริจาคต่อไป เฉพาะค่าเช่าก็เหลือที่จะใช้ได้หมด ยังไม่พอใจต้องรีดเอาจากคนยากไร้ทุกวิถีทางที่จะทำได้ (59)

ผู้แต่งแสดงให้เห็นว่าค่านิยมของสังคมที่ยึดติดกับวัตถุมิทธิพลอย่างสูงที่ทำให้แม่ ละเลบบทบาทหน้าที่ของตน และส่งผลกระทบต่อจิตใจของลูก อย่างไรก็ตามเมื่อคุณหญิงศรีคารา ได้รับบทเรียนว่าทรัพย์สินเงินทองและชื่อเสียงที่ตนพยายามเสาะหามานั้น ไม่ได้ทำให้เกิดความสุข อย่างแท้จริงเมื่อต้องสูญเสียสามีและลูกสาวคนเดียวติดตาเสียดใจและรวมกลุ่มกับเพื่อนฉกชิงจับปล้น จนถูกดำเนินคดี เธอก็ได้ประจักษ์ว่าความผิดพลาดที่ละเลยต่อการดูแลเอาใจใส่ลูกนั้น มีผลกระทบ ร้ายแรงต่อลูกเพียงไร

คุณหญิงศรีคารา ไปเยี่ยมลูกสาวคนเดียวทุกวัน ย่างเข้าไปในอาณาเขตบ้านนั้น ครั้งไร หัวใจก็ห่อเหี่ยวทุกครั้งไป

วิหารดูสลดซบเซาลงมาก สวมเสื้อผ้าอย่างที่คุณหญิงไม่คิดว่าวิหารจะยอมใช้ โดยไม่มีปากเสียง หลอนไปศาลในเสื้อผ้าชุดนั้นด้วย

คุณหญิงทำงานในมือทุกชนิด ใช้เวลาทั้งหมดไปศาล และเยี่ยมวิหารตามเวลาที่เจ้าหน้าที่อนุญาต (516)

ผู้แต่งได้ให้ทัศนะว่าสิ่งที่สำคัญที่สุดสำหรับลูกคือ ความรัก ความเข้าใจ หากแม่คนใด ไม่ได้แสดงบทบาทของแม่ที่ถูกต้อง แม้จะตั้งใจหรือไม่ตั้งใจก็ตาม เมื่อสำนึกผิดและพยายามทำ ความเข้าใจลูกแล้ว ลูกก็จะเคารพเชื่อฟัง และยินดีปรึกษากับแม่หากมีปัญหาเข้ามาในชีวิต ดังเช่น วิหารกับคุณหญิงศรีคารา เมื่อคุณหญิงศรีคาราพยายามปรับตัวให้เข้ากับวิหารแล้ว วิหารก็มีแม่เป็นที่พึ่งทางใจ ช่องว่างระหว่างแม่กับลูกก็หมดไป

ส่วนนวนิยายเรื่องพระจันทร์สีน้ำเงิน เกิดขึ้นจากประสบการณ์กับแรงบันดาลใจของผู้แต่งที่ต้องการจะถ่ายทอดเรื่องราวในชีวิตของตนเพื่อเป็นอุทาหรณ์แก่แม่และผู้ปกครองเด็กและ เยาวชนได้ตระหนักในความรับผิดชอบ ตระหนักในหน้าที่ของตน พร้อมทั้งจะรับฟังความคิดเห็น ให้คำปรึกษาให้กำลังใจ เพราะผู้ปกครองโดยเฉพาะแม่ควรเป็นบุคคลแรกที่รู้ถึงปัญหาของลูก

สุวรรณี สุคนธา เขียนเรื่อง พระจันทร์สีน้ำเงิน เพื่อแสดงที่มาของปัญหาเสพติดของเด็กและเยาวชน ว่ามีที่มาจากความแตกแยกของครอบครัว ปัญหาทางเศรษฐกิจ ของพ่อแม่และการคบเพื่อน สุวรรณี ใช้กลวิธีแทรกความคิดเห็นหรือทัศนะ ในประเด็นปัญหาเสพติดของเด็กและเยาวชนผ่านบทบาทและคำพูดของตัวละครคือสวัสดิกับรอมลูกชาย

สวัสดิเป็นแม่ที่มีความอดทนต่อความยากลำบาก และพร้อมที่จะต่อสู้กับอุปสรรคต่างๆ ในชีวิตเพื่อลูก หลังจากที่เธอแยกทางกับสามี เธอไม่ได้นำทรัพย์สินใดๆติดตัวไปเลย เธอออกจากบ้านพร้อมกับลูกๆ ทั้ง 4 คน และพยายามต่อสู้ชีวิตเพื่อลูก ด้วยการทำงานอย่างหนัก เพื่อที่จะให้ลูกๆ ได้มีการศึกษาที่ดี ได้เล่าเรียนในโรงเรียนที่ดีๆ ให้ลูกๆ มีเงินใช้จ่ายอย่างไม่ติดขัด เธอพยายามสร้างฐานะจนมีบ้านเป็นของตัวเองได้ นับได้ว่าเธอเป็นแม่ที่มีมานะ อุตสาหะ และมีความอดทนเป็นอย่างยิ่ง

แม่กลับจากโรงพยาบาลแล้ว ก็เริ่มลงมือเขียนหนังสืออีก ถ้าหุขุคหมายความว่า รายจ่ายจะวิ่งขึ้นนำหน้ารายได้ นี่ก็เริ่มวิ่งนำหน้าจนแม่เริ่มเป็นหนี้เขาแล้ว บางทีพวกเราก็ประหลาดใจเหมือนกันว่าแม่ทนค่าใช้จ่ายอันสูงลิ่วนั้น ได้อย่างไร โดยไม่เหน็ดเหนื่อย และไม่เคยบ่นว่าเมื่อพวกเราขอเงิน (365)

สวัสดิเลี้ยงดูอบรมสั่งสอนให้ความรักความอบอุ่นแก่ลูก ส่งเสริมให้ลูกได้รับการศึกษาที่ดี นับได้ว่าสวัสดิแสดงบทบาทของแม่ได้อย่างสมบูรณ์ สวัสดิให้ความใกล้ชิด และให้ความรักความอบอุ่นแก่ลูกตลอดเวลา ลูกๆ จึงรู้สึกผูกพันกับสวัสดิ

สวัสดิดูแลเอาใจใส่รอบซึ่งเป็นลูกชายคนเดียวเป็นอย่างดี แต่ก็ไม่เพียงพอกับความต้องการของรอม ผู้แต่งได้แสดงทัศนะเอาไว้ว่า การเลี้ยงดูลูกนั้นเป็นเรื่องที่ยากที่จะให้เข้าใจถึงจิตใจของลูกทุกคนได้ โดยเฉพาะหากครอบครัวที่ย่ำร้างกันแล้วแม่ต้องรับผิดชอบเลี้ยงดูลูกชายจะเป็นสิ่งที่ยากลำบากที่แม่ซึ่งเป็นเพศหญิงจะเข้าใจอารมณ์ความรู้สึกของลูกชายได้อย่างถ่องแท้

“มีลูกชายสมัยนี้ เลี้ยงยากกว่าลูกผู้หญิง” แม่บ่น แม่ต้องใช้ความพยายามในการเลี้ยงรอมอย่างหนัก มีตำราเท่าไรก็เอาออกมาอ่าน อย่างจิตวิทยาเกี่ยวกับวัยรุ่น ซึ่งแม่อ่านแล้วก็บ่นว่ารอมไม่เคยอยู่ในทฤษฎีเหล่านั้นเลย ยังไม่มีนักจิตวิทยาคนไหนบอกแม่ได้ว่า เด็กอย่างรอมนี้ควรจะปฏิบัติด้วยอย่างไรนั่นเอง

บางทีแม่ก็คิดว่า การที่ครอบครัวต้องแตกแยกกันนั้น อาจจะเป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่ทำให้รอมกลายเป็นเด็กมีปัญหา

“รอมคิดยังไงบ้าง การที่แม่แยกกับพ่อ”

แม่ถามตรง ๆ แต่รอมก็จะตอบว่า

“อยู่ด้วยกันก็ทะเลาะกันแยกกันก็ดีแล้ว”

ครั้นเริ่มโตเป็นหนุ่ม รอมก็ไม่ได้พูดอย่างนี้อีก จึงทำให้แม่คิดอยู่ตลอดเวลาว่า อาจจะเป็นความคิดที่แม่ต้องแยกกับพ่อ ทำให้ครอบครัวต้องแตกร้าง อย่างที่เขา เรียกว่าบ้านแตกสาแหรกขาด โดยที่จะพยายามทดแทนความรู้สึกอย่างนี้ แม่จึง พยายามทุกอย่างที่จะเข้าใจลูกๆ ให้ได้ และให้ความรักมากมายอย่างไม่มีขีดจำกัด (639)

ผู้แต่งแสดงทัศนะว่าในบางครั้งเด็กผู้ชายก็ยังต้องการความรักความอบอุ่น ความสนิทสนมกับแม่ เช่นเดียวกับที่แม่ให้กับลูกๆ ที่เป็นผู้หญิง และก็ต้องการเป็นส่วนหนึ่งในการทำกิจกรรมร่วมกับครอบครัว

โดยแท้แล้ว รอมอยากร่วมวงด้วย ให้คำติชม และมีกิจกรรมร่วมด้วย ไม่ว่าจะ เป็นกิจกรรมลงเสื้อชั้นในหรือกิจกรรมอย่างอื่นๆ แต่รอมก็ถูกไล่ถูกห้าม เพราะ รอมเป็นผู้ชายหนุ่มแล้ว

อยู่กับแม่กับพี่น้องแล้ว รอมไม่ได้นึกเลยว่ารอมโตเป็นหนุ่ม ทุกสิ่งทุกอย่างมัน น่าจะเหมือนเดิม แต่ก็ เป็น ไปไม่ได้เสียแล้ว รอมไม่อาจจะหวนกลับไปหาวันคืน เก่าๆ ที่อบอุ่นนั้นได้อีก

ฉะนั้นบางทีรอมจึงชอบตุ๊กตา... ตุ๊กตาอาจจะเป็นสายใจอย่างเดียวกับโยงความ สัมพันธ์ระหว่างรอมกับแม่และพวกเด็กพวกผู้หญิงในอดีตและปัจจุบันเข้าไว้ด้วยกัน รอมมักจะขโมยตุ๊กตาของหนูนาเสมอ ตุ๊กตามีตัวเล็กที่สุดในบ้าน ตัวเล็กกว่าฝ่ามือหน้าตาน่ารัก เป็นตุ๊กตามีโคอาล่าพันธุ์เดียวกับที่คุณป้าลัดดาซื้อ มา จากออสเตรเลียและรอมตั้งชื่อมันว่าจุกกรู๋

“ทำไมชื่อยังงั้นล่ะ” แม่ถาม

“หน้าตามันจุกกรู๋จริงๆนี่ฮะ”

บางครั้งรอมก็จะเอาตุ๊กตามีตัวนี้ใส่กระเป๋าเอาติดตัวไปไหนต่อไหน แม่จะ แปลกใจมาก แต่ก็ไม่ได้คิดอะไรที่ลึกซึ้งเกินไปกว่า รอมซักจะบึ้งมามากไปแล้ว

แม่หารู้ไม่ว่า เป็นสัญชาตญาณความขาดที่ลึกๆ อยู่ในใจของรอมนั่นเอง รอม อยากจะได้รับความอบอุ่นที่น่ารักจากแม่เหมือนเมื่อยังเล็กๆ แต่รอมก็ไขว่คว้าไม่ถึง

และเข้าไม่ถึง เมื่อแม่นึกขึ้นได้นั้น เหตุการณ์ทุกอย่างก็สายจนเกินแก้ไข
แล้ว (640-642)

ผู้แต่งได้ให้ทัศนะว่าในกรณีที่เกิดปัญหาครอบครัวแตกแยกเช่นครอบครัวของสวัสดิ
ผู้เป็นแม่ก็ควรที่จะทุ่มเทความรักความเอาใจใส่ต่อลูกเช่นที่สวัสดิปฏิบัติต่อลูกๆของเธอ แต่ในกรณี
ที่มีลูกชายผู้เป็นแม่ก็ต้องคอยสังเกตพฤติกรรมและความต้องการของลูกด้วยว่าลูกต้องการให้แม่
ปฏิบัติต่อลูกเช่นไร เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดช่องว่างระหว่างแม่กับลูกหรือเกิดความเข้าใจผิดว่าแม่ไม่
รักลูก และในกรณีที่แม่มีสามีใหม่ แม่ก็ต้องพูดคุยทำความเข้าใจกับลูก ว่าแม้อยังรักลูก และควร
ปฏิบัติต่อลูกเหมือนเช่นที่เคยปฏิบัติเพื่อให้ลูกเห็นว่าแม่ไม่ได้รักสามีใหม่หรือเห็นว่าสามีใหม่
สำคัญกว่า เพื่อป้องกันไม่ให้ลูกเกิดความน้อยใจเพราะเข้าใจว่าแม่รักคนน้อยลง

2. ทัศนะของผู้แต่งที่มีต่อสถานภาพและบทบาทของแม่ในฐานะภรรยา

ทัศนะของผู้แต่งที่มีต่อสถานภาพและบทบาทของแม่ในฐานะภรรยาในเรื่อง
ดอกไม้ในป่าแคด แม้ว่าแม่ของเขียจจะประพฤติปฏิบัติตนเป็นภรรยาที่ดี ทำงานบ้าน ทำกับข้าว
เลี้ยงดูลูกอยู่กับบ้าน และเชื่อฟังสามีทุกอย่าง ไม่ได้ประพฤติบกพร่องในหน้าที่ของการเป็นภรรยา
แต่ถึงกระนั้นสามีของเธอก็ยังหาเหตุทะเลาะดุด่าเธออยู่เสมอ เพราะสามีของเธอเห็นว่าตนเป็นฝ่าย
ที่อยู่เหนือกว่า ภรรยาต้องฟังพาเขาอยู่

แม่เป็นผู้หญิงประเภทที่ช่วยตนเองไม่ได้ ต้องพึ่งพ่อกับเรื่อง ไป เพราะเหตุนี้พ่อก
จึงทำตามใจตัวทุกอย่าง โดยไม่เกรงใจแม่ (6)

ระหว่างนั้น ความสัมพันธ์ระหว่างพ่อและแม่อังเป็นไปดั้งเดิม คือทะเลาะ
เบาะแว้งกันไม่มีหยุด บ่อยครั้งเข้าแม่ก็ถือโอกาสไม่พูดกับพ่อครั้งละนานๆ แต่
เป็นไปไม่ได้ตลอด เพราะแม่จะต้องพึ่งพ่อกับเรื่อง ต้องคอยขอเงินเพราะแม่ทำงานอื่นไม่
เป็น แม้กระทั่งจะเป็นเมียก็ไม่อาจเป็นเมียที่ดีได้ นั่นเป็นคำพูดของพ่อที่ฉันได้ยิน
จนชินหู

จะเป็นแม่ก็ไม่อาจเป็นแม่ที่ดีได้

“คนอย่างเธอ ทำอะไรไม่ได้สักอย่างเดียว” (15-16)

เมื่อแม่ของเขียดไม่สามารถพึ่งพาเรื่องการเงินจากพ่อของเขียดได้อีก แทนที่แม่ของเขียดจะออกไปหางานทำเพื่อให้มีรายได้มาเลี้ยงตนเองกับลูก แม่ของเขียดกลับเลือกใช้วิธีขายสมบัติที่ขายของเขียดให้ไว้เพื่อนำมาเป็นค่าใช้จ่ายในบ้านจนเงินหมด แม่ของเขียดก็ไม่เหลือเงินพอที่จะใช้จ่ายเป็นค่าเล่าเรียนให้แก่เขียด

“ครูบอกว่าถ้าไม่ให้ค่าเล่าเรียน ครูจะไม่ให้สอบ”

เป็นไม้ตายของทางโรงเรียนทุกโรงเรียน เราจำเป็นต้องมีเงิน แม่เริ่มนั่งตาลอชวากับจะหาเงินให้ได้จากการเพ่งมองก้อนเมฆและยอดไม้ ส่วนลึกในใจก็คงจะนึกถึงพ่อและเจ็บแค่น (32)

แม่ของเขียดไม่มีความรู้ที่จะพึ่งพาตนเองได้ จึงต้องยึดพ่อของเขียดไว้เป็นที่พึ่งและเมื่อรู้ว่าตนไม่สามารถดำรงสถานภาพเป็นภรรยาของพ่อของเขียดได้อีกต่อไป เพราะพ่อของเขียดมีภรรยาคนใหม่ แม่ของเขียดจึงรู้สึกว่าคุณไม่มีค่า และหมดที่พึ่งในที่สุดก็ต้องฆ่าตัวตาย

ทักษะของผู้แต่งที่มีต่อสถานภาพและบทบาทของแม่ในฐานะภรรยาในนวนิยายเรื่อง *ดอกไม้ในป่าแคด* ก็คือผู้ที่มีสถานภาพเป็นภรรยาในปัจจุบัน จะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ มีสติปัญญาที่จะคิดแก้ไขปัญหาต่างๆ และพึ่งพาตนเองได้ ในขณะที่เดียวกันก็ต้องเป็นผู้ที่มีความเข้มแข็งและมีศักดิ์ศรีไม่ยอมให้สามีใช้อำนาจกดขี่เหมือนดังแม่ของเขียด

ส่วนในนวนิยายเรื่อง *ทะเลอุ้ม* คุณหญิงศรีคารามีสถานภาพเป็นภรรยาของอธิบดีทองแถมแต่คุณหญิงศรีคาราไม่ให้เกียรติสามี ไม่เปิดโอกาสให้สามีมีสิทธิ์แสดงความคิดเห็น ถ้าหากว่าสามีแสดงความคิดเห็นเธอก็จะไม่รับฟังและไม่เห็นด้วย สามีตกอยู่ภายใต้การบงการของเธอและเธอพยายามบงการให้สามีของเธอทำตามความต้องการของเธอ โดยไม่ได้สนใจว่าเขาจะพอใจหรือไม่ ส่งผลให้สามีของเธอมีชีวิตครอบครัวที่ไร้อิสระทางความคิดและขาดความเป็นตัวของตัวเอง

“จะอยู่ติดบ้านเรอ” ฝ่ายสามีพูดขึ้น “คุณทำไมถูกที่ซื้อรถให้ลูก”

“ลูกอยากได้นี้คะ แกว่าอยากให้เห็นหน้าเพื่อน”

ท่านอธิบดีถอนใจใหญ่

“อยากให้เห็น รืออยากให้เห็น”

คุณหญิงศรีคารายิ้ม เค้าน้ำบางส่วนของคุณหญิงไม่ติดกันกับวิหาร เช่น หน้าผากที่มีรูปมนโค้ง โดยไม่ต้องทิ้งถอนไรผมให้เจ็บตัว...

“ดิฉันอยากให้ลูกเล่น”

“โดยวิธีสอนให้ลูกทำผิด”

“ผิดยังไงคะ” คุณหญิงเริ่มไม่พอใจ “ที่ดิฉันซื้อรถให้ลูกของขวัญวันเกิดนะ ผิดยังไง”

ความเกรงใจภรรยาเข้ามาครองในทันทีที่คุณหญิงเสียงแข็ง จะว่าไปแล้วก็ไม่เชิงเกรงมากกว่า อธิบัติของแถมยอมลงให้คุณหญิงมาตั้งแต่ไหนแต่ไร (93)

อธิบัติของแถมมีฐานะคือยกว่าภรรยามาก เมื่อแต่งงานกับคุณหญิงศรีคารา คุณหญิงศรีคาราได้ให้ความสะดวกสบายและวิ่งเต้นให้ได้รับตำแหน่งทางการงานสูงขึ้น ทำให้อธิบัติของแถมรู้สึกว่าคุณมีฐานะและมีหน้ามีตาในสังคมได้ก็เพราะภรรยา จึงเกรงใจและยอมให้ภรรยาเป็นผู้นำในครอบครัว พฤติกรรมของอธิบัติของแถมที่ขาดความเป็นผู้นำทำให้อภินิหารบุตรสาวขาดความขำเกรงและไม่มีความเชื่อมั่นว่าพ่อจะให้คำปรึกษาหารือได้ เมื่อตนเองมีปัญหาเกิดความคับข้องใจ

วิฬารยังจะอยากกลับไปบ้านที่ปราศจากแม่แถมอีกไปทำไมกัน หล่อนบอกกับตัวเอง

ถึงจะมีคุณพ่อ แต่คุณพ่อก็ตกอยู่ใต้อิทธิพลของคุณแม่ ท่านเหมือนเครื่องประดับบ้านชิ้นหนึ่งเท่านั้น (314)

การที่อธิบัติของแถมนิ่งเฉยไม่ได้แย่งความคิดเห็นและการกระทำของภรรยาไม่ได้หมายความว่าเขาจะเห็นชอบไปกับการกระทำของคุณหญิงศรีคารา แต่เป็นเพราะว่าเขารู้ว่าถึงแม้จะขึ้นเเนะหรือแสดงเหตุผลอย่างไรในการตัดสินใจของภรณาก็จะไม่เป็นผล คุณหญิงศรีคาราจะปฏิบัติกับสามีเช่นเดียวกับที่ปฏิบัติกับลูก คือต้องฟังคำสั่ง ในบางครั้งเธอก็ดำเนินสามีอย่างไม่เกรงใจ ซึ่งสะท้อนให้เห็นทัศนคติของผู้แต่งว่าหากภรรยาไม่ให้เกิดริตสามี แสดงอำนาจเหนือสามี ชีวิตครอบครัวก็จะล้มเหลว

“คุณท่านคะ”

“ฉันบอกมาให้เรียกคุณหญิง”

ท่านอธิบัตินิ่งเสีย รำคาญความเจ้าชู้ของภรรยาเป็นอย่างยิ่ง

ท่านกลับมาด้วยสีหน้าตื่นเต้น

“คนเขาโทรฯ มาบอกค่ะ บอกว่าเห็นชายวิ แฉวๆ คอफीที่ซื้อที่สยามสแควร์ ไปไหมคะ ไปเดี๋ยวนี้แหละ”

ท่านอธิบคินิ่ง

“ไปซีคะ ไปเป็นเพื่อนคิฉันหน่อย นังจิตต์บอกคนขับรถให้เตรียมรถเดี๋ยวนี้”

“ถึงไม่อยากจะไปก็จำเป็น ท่านอธิบคิตามใจกรรยามาแต่ไหนแต่ไรท่านไม่เคยได้เป็นตัวของตัวเองเลยในบ้าน ยกเว้นแต่ที่ทำงานเท่านั้นที่ค่อยหายใจสะดวก”

จะเป็นเรื่องบังเอิญหรืออย่างไรก็ตาม ขณะที่นั่งรถจะออกจากบ้านแขกคนพิเศษของคุณหญิงก็มาถึง

คุณหญิงบ่นว่า

“เกิดจะมาขึ้นในตอนนี่ ทำไงคิคะคุณ” แล้วท่านก็ไม่ฟังความเห็นของสามี

“คุณอยู่รับก็แล้วกัน คิฉันจะไปดูชายวิเอง เขามาเรื่องนั้น ใจคะ”

“เรื่องไหน” ท่านอธิบคิตามอย่างมีคแปดค้าน

“คุณหญิงทำทำไมพอใจ”

“เรื่องที่จะหาเงิน คุณไม่เคยรู้เลย” ท่านค้ำหนิสามีตรงๆ “เขาจะสร้างโรงหนังคะ สร้างโรงหนังในที่ของเราที่นั่น ใจคะ...คุณ ไปเถอะ ยังไม่ต้องพูดอะไรกับเขามากนัก คุยเรื่องอื่นๆ ไปก่อนก็ได้ เดี่ยวคิฉันมานะคะ” แล้วท่านก็หัน ไปเร่งคนขับรถ หลังจากกรุนสามีลงไปได้สำเร็จ (340-341)

ในการใช้ชีวิตคู่หากภรรยาไม่ให้เกียรติสามี ไม่ให้อิสระในการคิด การตัดสินใจและเปิดโอกาสให้สามีไปสังสรรค์กับมิตรสหายตามโอกาสอันควร เพื่อผ่อนคลายความเหน็ดเหนื่อยจากหน้าที่การงานอย่างที่คุณหญิงศรีคาราปฏิบัติต่อสามี เป็นสิ่งที่ภรรยาไม่ควรจะกระทำ ทศนะของสุวรรณคีติงกล่าวสอดคล้องกับ เฉลียว บุญยงค์ ที่ศึกษาเรื่องชีวิตครอบครัว เฉลียว บุญยงค์ได้กล่าวว่า “ภรรยาควรให้อิสระเสรีสามีบ้างตามโอกาส ในการจับจ่ายใช้สอย การคบเพื่อน การเข้าสังคม ภรรยาควรเปิดโอกาสให้อิสระเสรีสามีบ้างตามที่สามีต้องการ” (เฉลียว บุญยงค์, 2528 :191) และภรรยาก็ไม่ควรลืมว่าเมื่อสามีกลับมาบ้านก็ต้องการความสนใจและห่วงใยจากภรรยา ภรรยาจึงต้องเอาใจใส่ในเรื่องอาหารการกิน พุดคุยด้วยวาจาไพเราะ ไม่ใช้น้ำเสียงข่มขู่สามี และที่สำคัญคือการเอาใจเขามาใส่ใจเรา ไม่ใช่ขวาก้าวร้าวแสดงตนว่าอยู่เหนือกว่าสามี เพราะจะทำให้เกิดการบาดหมาง และเกิดการนอกใจ

“หมูนี้อายุพอมีฤทธิ์อยู่เรื่อย”

“แม่โธษฯ ไปหลายหน...ตอนกลางวันนะ เสมียนบอกว่าคุณออกไปข้างนอก มีประชุมบ้าง...แม่ชักสงสัย”

“เขาว่าผู้ชายอายุขนาดคุณพ่อมักจะเหลวไหล”

คุณหญิงศรีคาราพูด ไปอีกนาน กว่าวิหารจะนึกหาคำพูดมาโต้ตอบกับคุณแม่ได้บ้าง

“ก็มีเมียน้อยนะซีจ๊ะ”

วิหารนึกขำ คุณแม่ช่างระแวงโดยไม่มีเหตุผล เอาสถิติมาจากที่ไหนว่า ผู้ชายอายุเท่านั้นเท่านี้จึงจะมีใหม่

“กลับมาเมื่อไรแม่จะเอาเรื่องให้ได้”

“โอ้คุณแม่ คุณพ่อก็เบื่อบ้างซีคะ เข้าไปทำงานเย็นลงกลับบ้านบางทีถ้าคุณพ่อไกลไปไหนๆเสียบ้าง คงจะหายเบื่อ”

“ทำไมแม่ไม่เบื่อ”

“ผู้หญิงกับผู้ชายผิดกันนี่คะ” (398-399)

เมื่อคุณหญิงศรีคารารู้ว่าสามีนอกใจ เธอทำใจให้ยอมรับไม่ได้ เธอจึงแยกกันอยู่กับสามี

“ดิฉันจะพูด เท่าที่อยากพูด ” คุณหญิงศรีคาราบอก “ระหว่างเราไม่จำเป็นจะต้องมีความสัมพันธ์กันต่อไปอีกแล้ว พอกันที”...

“ศรีคารา” คุณทองแถมเรียกชื่อภรรยาเต็มคำ ซึ่งจะมินานๆครั้ง “เราแก่แล้ว อยู่กันจนถูกโคเป็นสาว อย่าให้มีเรื่องต้องแยกกันเลย” (505-506)

เมื่อคุณหญิงศรีคาราได้ทบทวนการกระทำของตนเองที่ได้ปฏิบัติต่อสามีว่าตนไม่ได้ให้เกียรติ ไม่ให้สามีมีสิทธิ์แสดงความคิดเห็น และใส่ใจกับความรู้สึกของสามี สามีก็ไปมีภรรยาน้อย และมีลูกด้วยกัน คุณหญิงศรีคาราได้ตระหนักว่า เธอต้องสูญเสียสถานภาพของการเป็นภรรยาไป เพราะเธอละเลยบทบาทของการเป็นภรรยาที่พึงปฏิบัติต่อสามี

สำหรับทัศนะของผู้แต่งที่มีต่อสถานภาพและบทบาทของแม่ในฐานะภรรยาในนวนิยายเรื่อง พระจันทร์สีน้ำเงิน ผู้แต่ง ได้สะท้อนทัศนะผ่านบทบาทของตัวละครสำคัญ คือ สวัสดิ์ โดยแสดงให้เห็นว่าในสังคมปัจจุบันสถาบันครอบครัวขาดความมั่นคงมากขึ้น สาเหตุหนึ่งก็เนื่องมาจากผู้หญิงในฐานะภรรยาสามารถทำมาหาเลี้ยงชีพได้ จึงมีความรู้สึกว่าคุณจะไม่ยอมทนทุกข์กับ

สภาพครอบครัวที่สามิไม่มีความรับผิดชอบ สวัสดิ์มั่นใจว่าเธอสามารถเลี้ยงลูกให้เติบโตใหญ่ได้โดยไม่ต้องพึ่งพาสามิ เธอจึงเลือกที่จะแยกทางกับสามิโดยไม่ได้คำนึงถึงความรู้สึกของลูก

รอมจะต้องไปอยู่กับลุง อยู่กับป้าสะใภ้เปรียบเหมือนเป็นคนอื่นกว่าได้แม่นึกถึง ลุงก่อนนึกถึงพ่อเสียอีก

อาจเป็นเพราะแม่มีอิทธิมากเกิน ไปก็ได้ อิทธิที่จะไม่พึ่งพ่อเลย และจะเลี้ยงลูกด้วยตัวเอง (3)

ช่วงระยะนั้นรอมก็มีความสุขดี ตอนเช้าแม่ตื่นแต่เช้าทำกับข้าวทุกวันดูแลให้รอมและมดคำได้กินก่อน ไปโรงเรียนเหมือนเมื่ออยู่บ้านพ่อ แต่จะไม่มีพ่ออีกต่อไป นึกอย่างนี้แล้วรอมก็ไม่อยากจะทำ (65-66)

เมื่อหญิงและชายตกลงปลงใจที่จะใช้ชีวิตคู่เป็นสามิภรรยาหากเกิดความขัดแย้งกันก็ไม่ควรทะเลาะเบาะแว้งกันให้ลูกเห็น ทศนะของผู้แต่งดังกล่าวสอดคล้องกับความคิดเห็นของเกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ ที่ว่า พ่อและแม่ไม่ควรทุ่มเถียงกันต่อหน้าลูกๆ เนื่องจากลูกจะรู้สึกกลัวว่าพ่อแม่จะแยกทางกัน และตนเองจะถูกทอดทิ้ง โดยเด็กอาจคิดเกินเลยไปว่าตัวเขาอาจจะเป็นต้นเหตุทำให้พ่อแม่ทะเลาะกัน อันจะส่งผลให้เด็กเกิดความเครียดขึ้นมาในจิตใจอย่างรุนแรง (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2545 ข :97)

รอมยังจำได้ดีถึงภาพพ่อที่ไล่ตีแม่ไปรอบๆบ้าน ถึงเวลานั้นครั้ง ไรรอมจะใจหาย และ โดดเข้าไปช่วยโดยไม่กลัวกำปั้นพ่อ

คำพรูสวาทที่ต่างพันเข้าใส่กันนั้น รอมไม่อยากจะยินเลยแต่รอมก็ได้ยินอยู่บ่อยๆ (33)

การเป็นภรรยาที่ดีควรที่จะให้ความเคารพเชื่อฟังสามิ ให้สามิมิสิทธิแสดงความคิดเห็นบ้าง เพราะหากคอยบงการสามิแล้ว ก็ยากที่จะอยู่ร่วมกัน ได้อย่างมีความสุข

แม่หัวเราะ เพราะจริงๆ แล้วแม่ก็เป็นเผด็จการ ในครอบครัวเราดีๆ นี้เอง แต่ถ้าแม่จะฟังน้ารับบ้าง ก็ทำเป็นฟังและทำเป็นเชื่อไปอย่างนั้นเองความจริงแล้ว แม่ไม่เคยฟังและไม่เคยเชื่อใครเลย มีความเชื่อตัวเองอย่างมากจนผู้ชายคนไหนก็ไม่อาจ

จะทนได้ ถ้าต้องมีกรรมมาอยู่กับแม่ ไม่ว่าจะป็นพ่อหรือน้ำร้อนก็ตาม (652)

หากต้องการให้ชีวิตคู่ราบรื่น ภรรยาควรจะรับฟังความคิดเห็นของสามี ไม่ควรบังคับฝืนใจสามี เพราะจะนำมาซึ่งความอึดอัดคับข้องใจด้วยกันทั้งสองฝ่าย ฉะนั้นสามีภรรยาจึงต้องเรียนรู้ที่จะปรับปรุงตนเองและค่อยๆปรับตัวเข้าหากัน และต้องประนีประนอมเป็นอย่างมาก เพื่อไม่ให้เกิดการขัดแย้งหรือผิดใจกันอันจะมีผลกระทบถึงลูก

3. ทักษะของผู้แต่งเกี่ยวกับสถานภาพและบทบาทของแม่ในบริบททางสังคม

สภาพทางสังคมและการเมืองของประเทศไทยในช่วงพ.ศ. 2516-2519 สภาพบ้านเมืองและเหตุการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้นในช่วงนี้มีผลกระทบต่อการเสนอเนื้อหาของนักเขียน ความไม่สงบทางการเมืองทำให้นักเขียนส่วนใหญ่เลือกที่จะเสนอปัญหาสังคมที่ไม่ขัดต่อนโยบายรัฐบาล สุวรรณี สุคนธา ก็ได้รับผลกระทบจากสภาพทางสังคมดังกล่าว จึงทำให้เธอตัดสินใจนำเสนอปัญหาสังคมจากยาเสพติดที่มีสาเหตุมาจากการแตกแยกของครอบครัว

ปัญหาที่สังคมตระหนักและให้ความสำคัญในช่วงนี้ เช่น ปัญหาเศรษฐกิจตกต่ำ ปัญหาคอร์รัปชัน ปัญหาการเอาโรคเอาเปรียบ ปัญหาศีลธรรม ฯลฯ เป็นปัญหาที่สุวรรณีรับรู้ ดังจะเห็นได้ว่า เขาชื่อกานต์ เป็นงานที่สะท้อนภาพของปัญหาส่วนหนึ่งได้อย่างงดงาม อย่างไรก็ตาม ไรก็ตามสภาพทางการเมืองก็ไม่เอื้ออำนวยให้การแสดงออกเกี่ยวกับปัญหาดังกล่าวเป็นไปโดยราบรื่น สุวรรณีจึงเลือกเขียนนวนิยายที่กล่าวถึงปัญหาที่รัฐบาลยอมรับ ได้แก่ การสะท้อนปัญหาชีวิตและสังคมในชนบท ปัญหาชีวิตและสังคมในเมือง ปัญหาของชนชั้นกลางในเมือง ปัญหาเด็ก กับสังคมเด็กกับความยากจน เด็กกับการขาดความอบอุ่นในครอบครัว ทางที่ 3 คือทางที่สุวรรณีเลือก ปังจ้อยด้านจิตวิทยาเกี่ยวกับบุตรชายอาจเป็นตัวกระตุ้นให้เลือกทางที่ 3 ด้วย (จินตนา ดิษฐ์แย้ม, 2527 : 46)

จากการศึกษาประวัติชีวิตของสุวรรณี พบว่าสุวรรณีประสบกับความทุกข์ เนื่องจากลูกชายของเธอดูดยาเสพติด และเสียชีวิต เพื่อเป็นการแสดงความรับผิดชอบต่อสังคมในฐานะนักเขียนและในฐานะแม่ที่ต้องสูญเสียลูกชายไป เธอจึงเลือกเขียนนวนิยายเกี่ยวกับปัญหายาเสพติดที่มีผลมาจากสภาพครอบครัวที่พ่อแม่หย่าร้างกัน เพื่อให้แง่คิดแก่ผู้อ่าน แก่บุคคลที่อยู่ในสถานการณ์เดียวกันกับเธอ นวนิยายที่แสดงให้เห็นถึงปัญหาดังกล่าวมีจำนวน 3 เรื่องคือ นวนิยายเรื่อง

ดอกไม้ในป่าแคด ทะเลฤดูอิม และพระจันทร์สีน้ำเงิน นวนิยายทั้ง 3 เรื่องแสดงให้เห็นถึงทัศนะของผู้แต่งเกี่ยวกับสถานภาพและบทบาทของแม่ในบริบททางสังคม

แม่เป็นสถานภาพหนึ่งของบุคคลในสังคมที่มีบทบาทสำคัญมากในสถาบันครอบครัว เพราะแม่เป็นบุคคลที่อยู่ใกล้ชิดกับลูกมากที่สุด บทบาทสำคัญของผู้เป็นแม่ที่ต้องรับผิดชอบต่อครอบครัว สังคมและประเทศชาติ ถือว่าเป็นบทบาทอันยิ่งใหญ่ ทั้งนี้เพราะการจะเลี้ยงดูลูกให้เติบโตขึ้นมาในสังคมที่มีการแข่งขันกันสูงเช่นในปัจจุบันนี้ไม่ใช่เรื่องง่าย ผู้เป็นแม่ต้องอดทนทั้งกายและใจ ต้องทุ่มเทความรักทั้งหมดเพื่อดูแลเอาใจใส่ อีกทั้งต้องหารายได้เพื่อสร้างอนาคตทางการศึกษาไว้ให้ลูกด้วย การเลี้ยงดูอบรมของแม่จึงนับว่ามีความสำคัญมาก อาจกล่าวได้ว่าเด็กจะมีพฤติกรรมอย่างไรมาจากการเลี้ยงดูของแม่เป็นสำคัญ

ช่วงปี พ.ศ. 2516-2519 เป็นช่วงที่สุวรรณีย์ สุคนธา ประพันธ์นวนิยายทั้ง 3 เรื่องซึ่งในช่วงนี้สังคมไทยเข้าสู่ภาวะการเปลี่ยนแปลงหลายด้าน ทั้งนี้เนื่องมาจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนพัฒนาฉบับที่ 2 (2510-2514) มีแนวทางการพัฒนาแบบแผนพัฒนาฉบับที่ 1 ที่รัฐบาลจอมพลสฤษดิ์ เป็นผู้ร่างขึ้นคือ เน้นการเพิ่มประสิทธิภาพ และอัตราขยายตัวของเศรษฐกิจ ไม่สนใจเรื่องการกระจายรายได้ และเพื่อรองรับการลงทุนจากต่างประเทศ จึงมุ่งเน้นการสร้างโครงสร้างพื้นฐาน การพัฒนาเช่นนี้ก่อให้เกิดความแตกต่างทางรายได้และเกิดปรากฏการณ์ที่เรียกว่า “มือใครยาวสาวได้สาวเอา” (พริกรมณ์ เอี่ยมธรรม, 2535 : 166) ส่วนแผนพัฒนาฯ ในฉบับที่ 3 (2515-2519) รัฐบาลมิได้สนใจปัญหาการพัฒนาอย่างสมดุลเท่าที่ควร ผลของการพัฒนาในระหว่าง 10 ปี ที่ผ่านมามีทำให้เกิดความเติบโตทางเศรษฐกิจขึ้นในสังคมเมืองเป็นหลัก ในขณะที่คนในสังคมชนบทยังคงตกอยู่ในภาวะที่ยากจน ทำให้เกิดช่องว่างระหว่างสังคมเมืองและสังคมชนบทมากขึ้น (สมศักดิ์ ศรีสันติสุข, 2543 : 44) การพัฒนาประเทศได้เน้นไปสู่การพัฒนาทุนนิยม หรือการใช้ทฤษฎีความทันสมัยในการพัฒนาประเทศ ทำให้สถาบันครอบครัวได้กลายเป็นครอบครัวเดี่ยวมากขึ้น ซึ่งแต่เดิมนั้นระบบครอบครัวจะเป็นครอบครัวขยายเป็นส่วนมาก ต่อมาเมื่อสภาพของครอบครัวเปลี่ยนไปเป็นครอบครัวเดี่ยว ทำให้การพึ่งพาอาศัยระหว่างญาติพี่น้องลดลง ครอบครัวขาดความอบอุ่น และบางครอบครัวแตกแยก (สมศักดิ์ : 38) จนส่งผลกระทบต่อผู้สมาชิกภายในครอบครัวคือลูก ที่ต้องขาดความอบอุ่น ว้าเหว่และหาทางออกในรูปแบบต่าง ๆ กัน

นักวิชาการที่ศึกษาเรื่องสถาบันครอบครัวได้ชี้ให้เห็นว่า ความไม่เสมอภาคของการกระจายรายได้ประชากร ได้ส่งผลกระทบต่อชนชั้นทางสังคม และส่งผลกระทบต่อเด็ก

...คนยากจนต้องตรากตรำทำงานหนักมากขึ้น เพื่อพุงฐานะครอบครัวให้มีความอยู่รอด เด็กที่อยู่ในครอบครัวยากจนจะขาดโอกาสที่จะได้รับการพัฒนา

ศักยภาพของตนจากความไม่พร้อมหลายประการ คนชั้นกลางก็มุ่งมั่นทำงานเพื่อ
 จุนเจือครอบครัวพร้อมกับแสวงหาความสุขสะดวกสบายแบบวัตถุนิยมตามความ
 พอใจของตน เด็กในครอบครัวปานกลางมักเครียดกับการถูกเร่งและกระตุ้นให้เรียน
 รู้อย่างหนักตามความคาดหวังของพ่อแม่ที่อยากเห็นลูกเป็นเด็กฉลาดและเรียน
 หนังสือเก่ง ส่วนคนร่ำรวยก็มักเป็นพวกนายทุนที่กอบโกยผลประโยชน์ และมีชีวิต
 ความเป็นอยู่ที่หรูหราฟุ่มเฟือย เด็กในครอบครัวที่มีฐานะดีนี้มักจะถูกปล่อยปละ
 ละเลย ขาดความอบอุ่น ใช้จ่ายสุรุ่ยสุร่าย ความแตกต่างระหว่างครอบครัวในแต่ละ
 เศรษฐฐานะ ย่อมส่งผลกระทบต่อพัฒนาการและพฤติกรรมของเด็ก ก่อให้
 เกิดปัญหาครอบครัวติดตามมาได้ หากเด็กไม่ได้รับการอบรมดูแลอย่างเอาใจใส่จาก
 ครอบครัวที่มีความเข้าใจและอบอุ่น ให้เกิดการปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ที่
 เปลี่ยนแปลงได้อย่างถูกต้องเหมาะสม (จิตตินันท์ เศษะคุปต์, 2535 : 34-35)

การเปลี่ยนแปลงของสังคมไทยในช่วงเวลาดังกล่าว เป็นเหตุให้วิถีชีวิต ค่านิยม ความ
 เชื้อ ขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรมของคนในสังคมได้เปลี่ยนแปลงไปสู่สังคมที่มีการ
 แข่งขันกัน เนื่องจากค่านิยมทางด้านวัตถุที่คนในสังคมมุ่งแข่งขันกัน สภาพสังคมดังกล่าวข้างต้น
 สุวรรณิได้นำมาถกเถียงเขียนเป็นนวนิยาย แสดงให้เห็นสภาพปัญหาครอบครัวของคนทุกระดับ
 ทั้งคนยากจน คนชั้นกลาง และคนมั่งมีได้อย่างน่าสนใจ

ในนวนิยายเรื่อง *ดอกไม้ในป่าแคด* เป็นสภาพของครอบครัวที่ต้องต่อสู้ดิ้นรน เนื่องจาก
 หัวหน้าครอบครัวขาดความรับผิดชอบ มุ่งแสวงหาความร่ำรวย เพื่อให้เทียบหน้าเทียบตาคนใน
 สังคม โดยไม่คำนึงถึงความถูกต้องดีงาม พฤติกรรมของหัวหน้าครอบครัวดังกล่าว ได้ส่งผลกระทบต่อ
 ไปสู่ภรรยาและลูก คือเขียดและแม่ของเขียดที่ต้องต่อสู้ชีวิตอย่างยากลำบากในเมืองหลวง แม่ของ
 เขียดพยายามเลี้ยงดูและอบรมสั่งสอนลูก แต่เธออ่อนแอจนเกินไป ไม่สามารถหาเลี้ยงชีพได้เมื่อ
 ไม่มีสามี เมื่อแม่พึ่งพาตนเองไม่ได้เขียดจึงต้องอยู่อย่างลำบาก ขาดแคลนเงินที่จะใช้เพื่อการศึกษา
 เล่าเรียน เขียดต้องเดินไปโรงเรียนโดยไม่ได้นั่งรถโดยสารเนื่องจากเขียดไม่มีเงินจ่ายค่ารถ ทั้งยังไม่
 มีเงินที่จะจ่ายเป็นค่าเล่าเรียนจนต้องถูกทางโรงเรียนทวงถาม

ที่โรงเรียนฉันทกาทวงถามเรื่องเงินค่าเล่าเรียน ค่ากินกลางวันและอื่นๆ ครูมีวิธี
 พุดจายอย่างละมุนละม่อม เมื่อพุดถึงเงินกับเด็ก แต่แล้วก็คือการทวงเงินและให้เรา
 เร่งรัดกับผู้ปกครอง โรงเรียนราษฎร์อยู่ได้ด้วยเงินค่าเรียนจากเด็กๆ (25)

เมื่อแม่ของเขียคไม่สามารถหารายได้มาเลี้ยงดูตนเองและเขียคได้จึงหอบหิ้วเขียคไปตามหาพ่อของเขียคที่ภาคอีสาน และเมื่อรู้ว่าพ่อของเขียคมีภรรยาใหม่ แม่ของเขียคก็ผูกคอตายหนีปัญหาทิ้งให้เขียคต้องอยู่อย่างโดดเดี่ยว ไร้ที่พึ่ง

ฉันไม่ได้ร้องไห้เลยได้แต่ดูเขาปลดผ้าออกจากคอแม่ หน้าของแม่เขียคล้า และมีสิ่งอื่นๆที่ไม่น่าจะดูเลย บอกว่าแม่ได้จากฉันไป อย่างที่ไม่มีวันที่จะกลับมาได้ พบเห็นกันอีก

บางคนก็พูดว่า

“สงสารเด็ก”

“เขานึกยังงั้นนะ”

“เออ แล้วนี่จะทำอย่างไรต่อไปกันล่ะ” (103)

แม่ในลักษณะนี้คือแม่ที่ไม่มีความคิดและไม่มีความรับผิดชอบ คิดถึงแต่ตัวเองเป็นสำคัญ เมื่อผิดหวังก็คิดสั้นหนีปัญหาโดยไม่นำพาว่าลูกจะดำรงชีวิตต่อไปอย่างไร เมื่อแม่ของเขียคตายเขียคก็ขาดความอบอุ่น ไร้ที่พึ่ง เขียคจึงหันไปเสพยาเสพติด เป็นการแสดงทัศนคติของผู้แต่งว่า หากแม่ของเขียคได้ทำหน้าที่แม่ที่ดี คอยให้ความรักความอบอุ่นและปลูกฝังค่านิยมที่ดีให้กับเขียค เขียคก็คงไม่ต้องเสพยาเสพติด ไม่สร้างปัญหาให้กับสังคม ส่วนคุณหญิงศรีศรารามในเรื่อง ทะเลอุ้มเธอเป็นผู้หญิงคนหนึ่งซึ่งต้องการเกียรติยศ ชื่อเสียง เงินทองแม้ว่าเธอจะมีพร้อมเธอก็ยังไม่รู้จักพอ เธอจึงแสวงหาเพื่อให้ได้มาซึ่งสิ่งเหล่านั้น ซึ่งแสดงให้เห็นถึงภาพค่านิยมที่เน้นค่าของวัตถุเหนือสิ่งอื่นใด สุวรรณีได้โจมตีความคิดที่หลงใหลวัตถุนิยมลูกและสามี ไม่สนใจจิตใจลูกและสามี ในที่สุดเธอจึงพบกับความผิดหวังเมื่อสามีไปมีผู้หญิงคนใหม่ ส่วนลูกสาวก็เสพยาเสพติด จนต้องโทษกักขังในสถานเขาวงกต คุณหญิงศรีศรารามเป็นแม่ที่ละเลยบทบาทในการอบรมเลี้ยงดู ให้ความรัก ความอบอุ่นและปลูกฝังจิตสำนึกที่ดีให้แก่ลูกเพราะคุณหญิงศรีศรารามัวแต่สนใจงานสังคมสงเคราะห์เพื่อให้มีชื่อเสียงอยู่ในวงสังคมชั้นสูง

ปานนี้คุณแม่อยู่ที่ไหนหนอวิหารนิก การประชุมจะสิ้นสุดหรือยัง ในเวลานี้ดูเหมือนว่าท่านจะ ไปประชุมเรื่องเด็ก หรืออย่างไรนี้แหละ วิหารชักจะเลื่อนเสียแล้ว เด็กคนเดียวซึ่งเป็นลูกคุณแม่ คุณแม่ยังเลี้ยงให้ดีไม่ค่อยจะได้ แล้วจะเอาหลักการอะไร ไปพูดกับเขาก็ไม่รู้ (90)

คุณหญิงศรีคาราออกงานสังคมและเดินทางไปต่างประเทศอยู่เสมอ เวลาที่จะดูแล ลูกสาวคือวิหารจึงมีน้อยมาก ทำให้วิหารรู้สึกว่าคุณขาดความรักขาดความอบอุ่นจากแม่และเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด โดยไม่มีใครคอยระวังดูแล

หล่อนกำลังสนใจกับยาเป็นอย่างยิ่ง ไม่เคยคิดและไม่ได้ยังคิดเลยว่ามันเป็นทาง นำ ไปสู่ความฉิบหาย

กลับคิดว่าเป็นการ ไล่เสียอีกถ้าติดชาชนิดนี้ เขากินกันทั้งนั้น
ยาที่ซื้อง่ายแสนสะดวก มีขายอยู่ตามร้านขายยาทั่วไป
สุขุมบอกหล่อนว่าเวลานี้มันกำลังระบาดอยู่ตามโรงเรียน
เด็กนักเรียนหนุ่มสาวกำลังนิยม พ่อแม่ผู้ปกครองครูบาอาจารย์จะเฉลียวใจก็หา
ไม่...ยาเสพติดชนิดนี้ร้ายแรงอย่างนี้ก็มีขายกันอยู่ทั่วไปซื้อได้โดยเสรี ไม่ว่าจะ
เป็นยี่ห้ออย่างนี้หรืออย่างไหนๆ (285-286)

นอกจากยาเสพติดจะทำให้ร่างกายของผู้เสพทรุดโทรมแล้ว ยังก่อให้เกิดปัญหาแก่ สังคมด้วย เพราะเมื่อเด็กและเยาวชนติดแล้วก็ต้องหาเงินไปซื้อ เมื่อไม่มีเงินก็ต้องไปปล้นจี้ คังเช่น พฤติกรรมของวิหารและเพื่อนๆ หากวัยรุ่นส่วนใหญ่ประพฤติเช่นนี้จะสร้างปัญหาให้กับประเทศ ชาติที่จะขาดทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพ ฉะนั้นผู้ปกครองควรจะกวดขันบุตรหลานของตนให้มากขึ้น ไม่ปล่อยให้เป็นที่หน้าทีของครูบาอาจารย์ ผู้แต่งแสดงทัศนนะว่าปัญหาเสพติดไม่ใช่เรื่องที่จะ แก้ไขได้โดยง่าย ทุกครอบครัวมีโอกาสที่จะประสบปัญหาเสพติดได้ แต่ผู้ที่จะช่วยเหลือสังคม ด้วยการป้องกันไม่ให้เด็กและเยาวชนเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติดได้ดีที่สุดก็คือแม่ หากแม่รู้หน้าที่ รับผิดชอบของตน มีเวลาเอาใจใส่ดูแลลูกแล้ว ลูกก็จะไม่หัน ไปเสพยาเสพติด

ส่วนสวัสดิแม่ในนวนิยายเรื่อง พระจันทร์สีน้ำเงิน ถึงแม้เธอจะหย่าขาดจากสามี เธอก็ สามารถเลี้ยงดูลูกของเธอได้ โดยไม่ให้ลูกของเธอไปรบกวนเงินทองของญาติพี่น้อง

แม่สั่งไม่ให้กวนดูเรื่องเงินๆทองๆ หรือแม้แต่พ่อ แม่ก็สั่งห้ามเค็ดขาด ไม่ให้ ไปเอาเงิน

แม่จะเลี้ยงดูลูกด้วยตัวของตัวเอง เมื่อเป็นอะไรไปจะได้ไม่มีใครว่า

(15)

สวัสดิ์รับภาระหน้าที่เลี้ยงดูลูกทั้งสี่คนด้วยความเต็มใจ พยายามอดทนทำงานหนักเพื่อ

ดูแลลูกๆของเธอ ลูกของเธอจึงไม่ขาดแคลนเงินทองที่จะใช้จ่ายทั้งในการกินอยู่และศึกษาเล่าเรียน ครอบครัวของสวัสดิ์คืออยู่ในชนชั้นกลาง แม่ของรอมจึงต้องการให้รอมได้เล่าเรียนสูงๆมีหน้าที่การงานเป็นหลักเป็นฐาน สวัสดิ์จึงเคี่ยวเข็ญลูกให้เรียนในสิ่งที่เธอชอบ โดยไม่คำนึงว่าลูกของเธอรักที่จะเรียนหรือเรียนได้หรือเปล่า สวัสดิ์ไม่ต้องการให้ลูกเรียนเหมือนเธอ เธออยากให้ลูกเรียนสายวิชาการ เช่นอยากจะให้รอมเรียนหมอ “แม่อยากให้รอมเรียนหมอ เพราะว่าแม่ป่วยบ่อยๆ รอมจะได้รักษาแม่ได้” (4) ด้วยเหตุผลที่สวัสดิ์บังคับให้รอมเรียนสายวิชาการ รอมจึงหนีเรียน ไม่สนใจการเรียน จนทำให้การเรียนแย่งเรื่อยๆ เมื่อเธอเห็นว่าการเรียนของรอมแย่งเรื่อยๆจึงยอมให้รอมเรียนในสิ่งที่รอมชอบ เห็นได้ว่ารอมเครียดกับการที่ถูกแม่บังคับให้ไปเรียนรู้ ดังที่นักวิชาการศึกษาสถาบันครอบครัวได้กล่าวไว้ว่า เด็กในครอบครัวชนชั้นกลางมักจะเครียดกับการถูกเร่งและกระตุ้นให้เรียนรู้

สวัสดิ์ต้องทำงานนอกบ้านด้วยในขณะที่อยู่กับสามี เพราะในสถานการณ์ปัจจุบันภรรยาที่ทำหน้าที่เป็นแม่บ้านเพียงอย่างเดียวอาจไม่เพียงพอ การที่สามีและภรรยาต้องทำงานนอกบ้านกลายเป็นเรื่องปกติมานานับสิบปีแล้ว ด้วยเหตุผลหลายประการ ไม่ว่าจะเป็นเหตุผลทางเศรษฐกิจที่ทำให้ภรรยาต้องออกไปทำงานนอกบ้านด้วยความสมัครใจเพื่อช่วยเหลือสามี หรือเหตุผลด้านการศึกษาที่เท่าเทียมทำให้ความรู้ระหว่างหญิงและชายไม่แตกต่างกัน รวมทั้งค่านิยมที่เปลี่ยนแปลงไปที่จากเดิมผู้หญิงนิยมเป็น “แม่ศรีเรือน” ได้กลายเป็นค่านิยมที่ “ผู้หญิงทำงาน” เก่งกาจทั้งด้านการงานและการเรือน (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2545 ค : 114) ในทัศนะของผู้แต่งแม่จึงควรเป็นบุคคลที่มีความรู้ความสามารถที่จะช่วยเหลือตนเองและลูกๆได้หากต้องเลิกรากับสามี “ในบางโอกาสผู้เป็นแม่อาจจะต้องสวมทั้งบทบาทของแม่และพ่อในเวลาเดียวกัน เพราะแม่ต้องออกไปประกอบอาชีพนอกบ้านเพื่อหารายได้มาจุนเจือครอบครัว เมื่ออยู่บ้านแม่ก็ยังต้องทำหน้าที่ของแม่ให้ดีที่สุดด้วยการให้ความใกล้ชิด ให้ความอบอุ่นและเป็นที่พักกับลูก” (วไลภรณ์ คงน้อย, 2543 :93)

บทบาทของแม่ในการเลี้ยงดูอบรมให้ความรักความอบอุ่น และปลูกฝังจิตสำนึกที่ดีแก่ลูกจะทำให้ลูกเป็นเยาวชนที่ดีไม่สร้างปัญหาแก่สังคม โดยเฉพาะปัญหายาเสพติด การป้องกันที่ดีที่สุดที่จะช่วยให้เยาวชนรอดพ้นจากการตกเป็นทาสของยาเสพติด ในทัศนะของผู้แต่งก็คือการที่พ่อแม่ผู้ปกครองโดยเฉพาะแม่ผู้ที่อยู่ใกล้ชิดลูกมากที่สุด ควรมีเวลาเอาใจใส่ลูกให้ความรักความอบอุ่น และปลูกฝังจิตสำนึกที่ดีให้กับลูกเพื่อให้ลูกรู้ถึงโทษภัยของยาเสพติดและไม่ไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด